

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1702. usque ad annum 1708

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1781

VD18 13322648

§. 50. Continuatæ Toggenburgensium turbæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67633](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67633)

horridæ tempestat̃ injuriam tandem Sæc. XVIII.
 die septima Aprilis advenit, non alio A. C. 1708.
 tam vasti moliminis emolumento, nisi
 quod Angli Jacobo faventes & præci-
 pue Catholicos discrucianti novum ob-
 tentum exin nanciscerentur, & præter-
 quam quod omnes Gallici Tribuni ac Cen-
 turiones nuper in Höchstättensi prælio
 ab Anglis capti, quibus hucusque li-
 bera exeundi potestas erat indulta, in-
 dicta gravi pœna Nothingamum reverti
 juberentur, insuper Catholici ubique
 armis exuebantur, omnesque milites,
 qui in capta navī erant, necnon plures
 Duces, Comites, Nobiles, alique in
 carceres conjiciebantur, & Griffonius
 capite plectebatur: Regina etiam West-
 monasterii declarabat, quod omni pœ-
 narum severitate Catholicos, quibus
 Jacobi molimina imputabat, infectatura,
 hujusque expeditionis sumptus ex di-
 venditis novorum rebellium ac Religio-
 nis Papisticæ defensorum bonis com-
 pensatura esset. Denique præcepit,
 ut pœnæ olim contra Catholicos de-
 cretæ in toto Regno executioni da-
 rentur.

§. L.

*Continuatæ Toggenburgensium
 turbæ.*

Hist. Eccles. Tom. LXVII. Zz Quam-

Sæc. XVIII.
A. C. 1708.

Hotting.

Hist. Helvet.
lib 8.

Kettel Decas
V. p. 563.

Quamvis ad componenda Toggen-
burgensium dissidia plures habe-
rentur conventus, Calvinistæ tamen
excusso semel Domini sui territorialis
imperio unice eo intentierant, ut juxta
articulos a Bernensibus præscriptos le-
ctam suam per Catholicorum oppressio-
nem latius extenderent; unde præpri-
mis in inferiori, ut vocant Prætura,
etsi numero paucissimi essent, reluctan-
tibus Catholicis publicum suæ sectæ
exercitium invehere moliebantur, &
conjurati inter se habita cunctos
Catholicos in Glaronensi pago degen-
tes, in Festo Purificationis B. V. inopi-
no obruere, ac trucidare decernebant.
Præterea in præfata Prætura sexaginta
Glattenses Calvinistæ armis præcincti,
atque in insidiis latentes Sacerdotem
Catholicum, qui Ecclesiæ fores eis a-
perire renuerat, lapidibus impetebant,
Temploque vi aperto, & ceteris Cal-
vinistis æris campani sonitu accitis Sa-
cerdotem in suas ædes profugum in-
fectati, eum multis verberibus, & op-
probriis affectum Liechtensteigam ab-
straxerunt, eumque in caupona mili-
tibus custoditum: demum exilio mul-
ctarunt, nec hac crudelitate contenti
ædituum quoque in suo horreo latitan-
tem pluribus plagis confossum trucidave-
runt. Quoniam vero internecini Cal-
vinistæ

vinistarum tumultus ubique magis & ^{Sæc. XVIII.} magis indies invalescerent, Leodega- ^{A. C. 1708.}
 rius Burgisser San - Gallensis Princeps
 Toggenburgenses arces, & S. Joannis
 ac Magdenavense Monasteria, pontem-
 que Breibacensem milite & operibus
 firmari jussit, ac per suos Legatos apud
 Cantones Catholicos questus est, quod
 a Calvinianis & Toggenburgensibus sub-
 ditis suis suo Comitatu, jurisdictione,
 juribus & dominio contra Dei legem,
 præstitum juramentum, fidemque vi
 spoliatus esset, hique contra legitimum
 suum Dominum arma sumpserent, tri-
 buta imposuissent, Abbatis Mini-
 stros expulissent, ædituum Catholicum
 trucidassent, ac Monasterium S. Joan-
 nis vi armata obsedissent, ac propria
 authoritate Liechtensteigæ constituto
 Senatu tres Catholicos ad mortem
 damnassent &c. Eapropter Princeps San-
 Gallensis petiit, ut sibi inique oppresso
 auxiliares manus præberentur, & re-
 bellibus ejus subditis ad debitum ob-
 sequium revocatis, deinceps a violentis
 ejusmodi oppressionibus abstineretur.
 Verum a Calvinistis adeo nil æqui, nil-
 que moderati sperari poterat, ut po-
 tius Tigurini & Bernenses ceterique
 Calvinistarum Deputati primo Aravii,
 & postea Tiguri convenientes, missis
 literis Toggios incitarent, ut articulis
 Z z 2 pro-

Sæc. XVIII. A. C. 1708. propositis præcipue illis de sectæ libertate firmiter insisterent. Tum vero Svitienses iniquo ferentes animo, quod Tigurini & Bernenses falcem in alienam messem mitterent, ac sub specioso patriæ libertatis obtentu unice suam sectam armata vi intrudere quæerent, habito Lucernæ conventu mediationem primo offerebant, qua desperata cum Catholicis Cantonibus reliquis tam horrendæ violentiæ obsistere, ac Religionis in Toggio oppressæ tutelam allumere decrevere: Exactius etiam in tumultuum Auctores inquisitum, cumque manifestum esset, quod Josephus Antonius Stadler Senator, atque in hac causa sæpius Svitiensis Cantons Legatus, necnon Hellerus & Schorneus hætenus populum Svitiensem adversus Principem & Abbatem S. Galli incitassent, hinc Stadlerus die decima septima Septembris Svitiensium sententiæ publice carnificis manu capite plexus est, eo quod turbarum Toggenburgensium fuerit acerrimus incensor, contumaciam Toggiorum adversus Dominum suum tum animas, tum per literarum commercium cum Kellero, aliisque fecerit, Svitienses plures ad fœdus per ramento firmandum pecunia Toggiana inductos corruptosque in partes suas traxerit, sex articulos a Tigurinibus Ab-

bati propositos, uti & Calvinismum a Sæc. XVIII. A. C. 1708. pud Toggios, hanc sectam Svitii quoque, si potuisset, absdubio inducturus promoverit, ac propriis denique literis & confessione convictus fuerit tanquam Turbarum Author, falsarius, proditor patriæ & veritatis, a qua libertas & religio dependisset. Eadem die Kellers infamæ nota ustus, & Schorneus pecuniaria multa castigatus suæ nequitæ promeritas dederunt pœnas: alii vero Senatores aut officio moti, aut in exilium ejecti sunt.

Postmodum Badenam communis omnium Cantonum congressus indicebatur. Proponuntur ibidem utriusque partis querelæ: Princeps Gallensis Lucernam, Uraniam & Solodurnum: Toggenburgenses vero Tigurum, Bernam & Basileam tanquam Mediatores eligunt. Franciæ etiam Orator, necnon Tautmansdorffius Cæsaris Legatus Toggios Calvinistas serio admonent, ne Abbatem S. R. J. Principem, cui Imperator suum patrocinium obtulisset, læderent, memores, Toggenburgum esse feudum Imperii. Queruntur Abbatis Oratores, a Calvinistis Monasterium S. Mariæ & Magdenavense armata vi occupatum, Ecclesiæ redditus ereptos, Lüthisburgensem arcem violenter captam, totamque religionem

Sæc. XVIII. Catholicam sus deque versam &c. Expo-
 A. C. 1708. nebant etiam, Toggenburgum Anno
 1468. unacum omnibus juribus &c. ad
 Abbatem transiisse, & ab eo per du-
 centos quinquaginta annos quiete pos-
 sessum, religionem in eo Statu, quo
 antiquitus & tempore erecti fæderis
 provincialis erat, fuisse conservatam.
 Vicissim vero Calvinistæ obtendebant,
 sibi jus fæderis, jurisdictionem, ejus-
 que administrationem, jus collectarum,
 & militiæ, necnon pœnale jus
 competere, nec Abbatem unquam in
 his juribus quiete permanisse, sed sem-
 per in eorum possessione turbatum, pro
 eum restitutionem in integrum petere
 non posse. Nec etiam Mediatores inter
 se convenire poterant, nec Cæsaris
 ratio a Calvinistis habita. Equidem
 Catholici Mediatores Abbati supremum
 dominium atque jurisdictionem publicis
 literis ac sigillis firmatam asserbant:
 Verum Calvinistæ constanter privata
 pacta, fædera & jura, quibus se pro-
 pria auctoritate suo Domino subtrahere,
 opponebant, ac nequidem Mediatorum
 responsa expectantes, Ibergensem
 arcem noctu interceperant, Præfectum
 unacum suis captum abstrahentes, &
 super Leutipurgum & Schwarbachium
 oppida armata vi occuparunt; & tanta
 etiam violentiæ impunitate animati,
 cuncta

cuncta Monasteria, quæ Abbas ad securitatem milite firmabat, suis copiis infederunt, cunctosque transitus occluserunt. Die vigesima tertia Martii Imperator denuo Tigurinos & Bernenses admonuit, ut mediatorum sententiam expectantes, ab ejusmodi violentiis abstinere, secus in Abbatis defensionem Cæsareæ potentiæ vim provocaturi. Verum ad hæc Calvinistæ responderunt, Toggenburgum Helveticæ ditionis, non autem Imperii feudum esse. Interrupto igitur mediationis negotio, primo scriptis & edictis utrinque vulgatis dimicatum est, postea die decima tertia Augusti Toggenburgenses Calvinistæ armis correptis bellum inchoarunt, atque Tigurini non modo Monasterium S. Joannis ejectis Monachis Sangallensibus, & Magdenaviense Monialium vi armata invaserunt spoliaruntque, sed ipsum etiam Toggenburgum valido milite occuparunt: quapropter Svitienses ac Lucernenses vim opponere coacti, varias urbes interceperunt: Interim Catholici ubique publicis precibus & supplicationibus Dei opem adversus truculentos Religionis oppressores implorabant, & Jacobus Caracciolus Sedis Apostolicæ Nuntius ad confirmandos Orthodoxos nulli percipit labori, ipsumque Pontificem,

Sæc. XVIII.

A. C. 1708.

Sæc. XVIII. ut pecuniarum subsidiis præsto esset,
A. C. 1708. incitavit, Pontifex etiam die vigesima
 prima Junii datis ad Carolum Cæsarem
 literis ejus auctoritatem & opem implo-
 rans eidem Catholicorum tutelam & pa-
 trocinium enixe commendavit, Pagis ve-
 ro Catholicis magna pecuniarum subsidia
 transmisit. Sub idem tempus Abbas
 Tigurinos & Bernenses ad pacis consi-
 lium inclinaturus, eis exposuit, se
 haud satis mirari posse, quod contra
 subditos, qui sui officii memores ad
 „pristinam fidem reversi sunt, bellum
 „movere, ac futiles obtentus quærere
 „auderent: illum, qui Toggenburgi in-
 „juste opprimitur, testatum reddere,
 „quod neminem contra leges & statuta
 „opprimere intendat, non autem eum,
 „qui suum concivem non alia ex causa,
 „nisi quia juratam fidem erga suum Do-
 „minum violare renuit, sicariorum
 „more invadit., Catholici quoque quin-
 que Cantones Lucerna, Urania, Svi-
 tium, Sub-Sylvania, & Tugium, cum
 tam inauditas Tigurinorum violentias,
 usurpationes, hostilitates, iniquasque
 oppressiones cernerent, die vigesima
 quarta Aprilis publico scripto quere-
 bantur, Tigurinos, cum Mediatore
 de Toggenburgensium turbis tranquille
 sopiendis agerent, armata vi invasit
 Toggenburgum Catholicum, Turgojam,
 &

& veterem San - Gallensem Provin- Sæc. XVIII.
 ciam, ipsosque Catholicos quinque A. C. 1708.
 Cantones hostiliter infestasse, ac proin
 a Svitiensibus Protectoribus se invita-
 tos, vim vi repellere, esse coactos:
 mala autem inde eventura eis minime
 imputari posse declararunt. Eadem
 adhuc die Tigurini Calvinistæ quatuor
 millia peditum & tres turmas equitum
 cum duodecim belli tormentis Toggen-
 burgo admovent, Toggiisque Calvi-
 nistis juncti, Ductore Rabbolzio, om-
 nia hostili grassatione implent, atque
 a Zwinglii Proto - Parentis sui ferit-
 ate haud degeneres, obvias quas-
 que Catholicorum terras strage, san-
 guine, vastatione flammaque miscent.
 Paulopost alia quatuor Tigurinorum
 millia in Turgojam sese infuderunt, qui-
 bus Bernenses mille quingenti cum duo-
 decim belli tormentis sese jungentes,
 Catholicos relicto omni apparatu bel-
 lico in fugam egerunt.

Aucto Calvinistarum numero & fu-
 rore Princeps San - Gallensis urbem
 suam neutrarum partium esse voluit,
 eique Monasterium suum in depositum
 commisit, ipse vero unacum suis Mo-
 nachis & Officialibus trans Aconium
 profugit: mox igitur Tigurini hoc Mo-
 nasterium suis militibus occupant, il-
 ludque unacum Principis Palatio pre-
 tiosis

Sæc. XVIII. A. C. 1708. tiosis omnibus, ipsis adeo Templi campanis Tigurum avectis spoliant, & nil intactum nec integrum relinquentes pro hoste habent, quem vel Catholicum, vel Abbati propensum crediderant. Equidem Bernensibus altera ex parte imminentibus Catholici fœderati ut horum cum Tigurinis conjunctionem præpedirent, Badenam, Melingam, Bremgartam, libere Provinciæ intermedias urbes occuparunt, Tiguriniatem Melinga, & Bremgarta recuperatis, Frauenfeldam, Rhenoviensem tractum, Sonnenbergam, Denickenam, Fischingam, & Willam expugnarunt. Tam prospero armorum successu elati, Badenam quoque Urbem admotis belli machinis verberarunt, atque in Trautmansdorffii Cæsaris Legati, qui tum in urbe præsens aderat, ædes injectis duobus globis ignivomis urbem deditione ceperunt, postea Baumgartam post vexationem Catholicis adversam occuparunt: Quantas vero calamitates, executiones, atque oppressiones, mala, & injurias tum perpessæ sint Religiose Domus, Einsidlæ, Muris, Wettingæ, Rhenavii, prorsus innoxæ, nec lingua nec calamo exprimi potest. Quæ plurima Tempa Calviniano furore profanata spoliantur, sacras vestes lacerant, milites ad se quisque partem trahentes

evertunt Aras, Sanctorumque imagi- Sæc. XVIII.
 nes, ac pretiosæ artis vasa dolabris, A. C. 1708.
 & bipennibus cædunt, urbes, & op-
 pida vastant, cunctaque immani cru-
 delitate communi deprædationi expo-
 nunt; Barbaram hanc non minus ac
 sacrilegam vastitatem excusabant Cal-
 viniani Magistratus, obtendentes, ea
 non tam suorum jussu, quam furentis
 militis rapacitate & insolentia fuisse
 patrata, perinde acsi Magistratum
 jussu hoc bellum contra Catholicos non
 fuisset motum, aut eis vires ad repri-
 mendam militis insolentiam defuissent,
 cum validissimas ad opprimendos Ca-
 tholicos contrahere, eis tam facile fuerit.
 Interim vero Cantones, qui neutras
 partes sequebantur, de pace cum Tigu-
 rinis acturi convenerunt: quos Ponti-
 fex ob singulare eorum progugnandæ
 fidei studium ac Zelum merita laude
 profecutus, hortabatur, ut in pio hoc
 proposito constantes essent, ac in tra-
 ctatibus, quos de pace cum Pagis
 A catholicis iniri contingeret, facto vel
 assensu nihil approbarent, quod reli-
 gioni aut Ecclesiæ ullum etiam mini-
 mum damnum afferre posset, dein no-
 vis etiam collatis subsidiis, & rursus
 interpositis apud Catholicos Principes
 eorum favore enixis officiis, illorum
 constantiam roborare satagit, Cæsar
 quo-

Sæc. XVIII. quoque non modo per suum apud Hel-
A. C. 1708 vetos Legatum, sed etiam propriis li-
 teris Pofonio datis ad Tigurinos & Ber-
 nenses, prout etiam ad Comitiam Ratis-
 bonensiam & Circulum Suevicum gravi-
 ter querebatur, Provincias Imperii Prin-
 cipis injuste invafas, & sanguine inno-
 centium ac Catholicorum inundatas,
 Monasterium S. Galli, aliaque a militibus
 obfessa & contra omnem æquitatem
 expilata, antiquiffimam Bibliothecam
 direptam, Tempia fæde vastata, Ga-
 zophilacia & ciftas, in quibus Sacra
 fuppellex affervabatur, effractas atque
 direptas, S. Imagines, ipsius etiam Christi
 Domini aliasque statuas sacrilege con-
 fractas, Sacra polluta, Religiosos a
 Divino cultu prohibitos, eosque ac
 ipsum Cæfaris Legatum contra jus gen-
 tium indigne habitum, eidem ob Ba-
 denæ obfidionem abire parato naves
 ad difcessum denegatas, globos igni-
 vomos in ejus ædes emiffos, & Sub-
 vasallos Imperii ad homagium adactos,
 aliosque etiam Imperii Status & sub-
 ditos fuis juribus & dominiis spolia-
 tos, Epifcopo Constantienfi Klingua-
 viam & Kayferstullam urbes ereptas
 &c. Non commissurum se, addebat
 Imperator, ut Toggenburgum, Comi-
 tatus & antiquiffimum Imperii feudum
 eripiatur Principi Imperii, illudque
 Cal-

Calvinistæ, unacum Turgovia, uti in Sæc. XVIII. mente constitutum haberent, inter se A. C. 1708. dividant, præcipue, cum pactis & fæderibus Helveticis de Anno 1469. 1531, 1599. cautum fuisset, ne quis status causis alterius subditorum se immisceat, id tamen a Calvinistis factum, licet ad eos res Toggenburgicæ nihil pertinerent. Petiit denique Cæsar, ut per arbitros turbæ & lites componerentur, & copiis hostilibus abductis Princeps in integrum restitueretur. Hæc Imperator, ut Imperii Principibus Ratisbonæ proponeret, Joanni Philippo Cardinali Lambergio suo in Comitibus Commissario Principali in mandatis dedit.

Verum Tigurini & Bernenses his tam parum moti erant, ut majori adhuc ardore bellum prosequerentur; nam sub mendaci obtentu, quod oppressos Toggenburgicos liberare, & Principem San-Gallensem ad officium redigere compellerentur, Badenam, Rapperschwilam & Wesenam expugnarunt, in Svitensium & Lucernensium terras, etsi eis omnem indemnitate[m] promississent, irruerunt, dein per Mortagnium Hollandicum Viennæ Legatum proponere audebant, ad Helvetos pertinere, res Toggenburgicas ordinare, illud non esse feudum Imperii, Abbatem ad Imperium

Sæc. XVIII. A. C. 1708. perium quicquam contribuere, semper renuisse, solo titulo esse Principem Imperii, sicut alii plures in Helvetia, eum jam dudum Helvetorum opem implorasse, & nonnisi Cantones Tigurum, Lucernam, Svitium, & Glaronam tanquam Protectores suos agnovisse, atque per hoc ab omni externa etiam Cæsarea protectione se subtraxisse, redintegrationem bonorum in Helvetia sitorum in Capitulatione Cæsarea esse deletam, Abbatem perpetuo fœdere Gallis conjunctum esse, proin causam communem passuram, si Bernates suos legiones stipendiis Hollandicis militantes in patriam, applaudentibus Cæsaribus hostibus, revocare cogerentur. Verum Imperator hæc omnino vane jactari agnoscens, suo proposito institit, unde in comitiis Ratisbonensibus potissimum suffragiis conclusum, ut Imperator rogaretur, quatenus hæc lites ac tumultus sedare, ac Imperii jura & feuda sarta servare, suasque vires impendere velit, ut bona Principi inique erepta restituerentur &c.

Demum accedentibus Gallici & Sabaudici Legatorum, necnon Cantonum neutrorum studiis tandem effectum, ut Aravii conventus pro ineunda pace institueretur, ubi etiam in quosdam articulos conventum, quibus tamen ex

Catholicis nonnisi Lucernenses & Ura-
 nienfes subscripfere, reliqui vero tres Sæc. XVIII.
 A. C. 1708.
 Cantones rem nondum ad eam ventum
 esse neceffitatem ceniebant, ut pacem
 illam acceptare cogerentur: unde ru-
 fticis etiam cujusdam Cantonis obftre-
 pentibus bellum continuatum est, &
 die vigefima Julii Catholici prope Sin-
 fium inopino impetu Bernenfium
 agmen adorti captis ducentis ceteros
 non fine clade repulerunt: mox autem
 Bernenfes vicem repenfuri, in fuis ca-
 ftris Catholicos ferro, flammaque ex-
 fcindendos esse, proclamarunt, ac die
 vigefima quinta ejusdem Mensis prope
 Vilmergam cum Catholicis prælium
 inierunt: Equidem hi in colliculo po-
 fiti horrendam globorum tempeftatem
 in hoftem detonabant, editaque ingenti
 ffrage hæreticos in fugam egerunt: aft
 cum ineautius eos infectarentur, atque
 ex opportunis castris fuis pollecti, in
 plana descenderent, ab iis inverfa fronte
 strenue dimicantibus devicti, atque in
 fugam acti funt.

§. LI.

Pax Araviensis.

Tandem die nona & undecima Au-
 gusti Aravii anno hujus sæculi duo-
 decimo pax conclusa est, Catholicis
 admo- Kettel Dec.
 VI. p. 692.